

JURNAL

ПЕNТРȢ РЕSПÎNDIРЕА ШТIINЦЕЛОР NАТȢРАЛЕ ШI ЕSАКТЕ,

în toate клaseле.

Pediцeatȣ

de

Профеsор Doкtор Iȣлiȣ Бараш.

№ 26. **(Анȣл întiiȣ)** **Бȣкȣрештĭ.** **Iȣлie 8, 1856.**

Копрindере: Че не învaцъ о ватръ de кърбȣnĭ апринш. — Kestiȣnĭ agpiколе. — Комȣnikaцiȣnĭ штiinцifiче, miчĭ.

ЧЕ NЕ ÎNВАЦЪ О ВАТРЪ DЕ КЪРБȢNĬ АПРINШĬ.

Apтiколȣлȣ II.

Пе кîndȣ Lavoisier s'a окȣпatȣ кȣ esпepimentȣлȣ despre apdepea корпiлорȣ, челебрȣлȣ kimistȣ Priestley a fъкȣtȣ deskoпepipea imпортantъ къ аерȣлȣ нȣ е ȣнȣ корпȣ simплȣ saȣ елементȣ, чi къ е комnȣsȣ de doȣe аере saȣ raze: ȣнȣлȣ нȣmitȣ Nitpoцenȣ saȣ аерȣлȣ 'некъчiȣnei каре este аерȣ nepesnipaбiлȣ, adeкъ кîndȣ ȣнȣ omȣ saȣ animaлȣ îлȣ respipъ (resȣflъ), se îneaкъ шi moape, апоĭ о лȣmînape se stinцe întp'însȣлȣ, шi алtȣлȣ нȣmitȣ razȣлȣ оksiцenȣ saȣ аерȣлȣ вieцeĭ, este adeвъpatȣлȣ прinчiпȣ алȣ вieцeĭ tȣtȣлорȣ animaлeлорȣ, каре, кîndȣ îлȣ respipъ, вiaцa лорȣ кîштigъ о eneрцie neste mъsȣpъ шi къ о лȣmînape anpinsъ în ачеstȣ razȣ, apde кȣ о iȣцeалъ шi о stpълȣчipe estpaopdinapъ. Елȣ а apъtatȣ къ ачеstȣ аерȣ алȣ вieцiĭ esistъ нȣmaĭ întp'о miкъ fpaкцiȣne în аерȣ (întpe 100 пърцĭ аерȣ, se afлъ 79 пърцĭ Nitpoцenȣ шi нȣmaĭ 21 пърцĭ Оksiцenȣ) шi къ ачеsta ера ȣнȣ aktȣ алȣ Провеdinцeĭ шi Natȣpeĭ ка sъ нȣ respipъmȣ оksiцenȣ нȣpȣ (голȣ) fiindȣ къ алmintpeлea вiaцa noastpъ apȣ fi npeskȣptatъ nînъ ла а чinчеа napte а tepmenȣлȣĭ eĭ natȣpaлȣ; къчĭ о лȣmînape anpinsъ în оksiцenȣ нȣpȣ, а apsȣ îndatъ, adeкъ нȣmaĭ în $^1/_5$

din timпȣлȣ каре tребȣia съ арzъ în аерȣлȣ atmosferikȣ, ші къ animaлеле (s. e. броаштеле) пȣse într'ȣnȣ чілindrъ плinȣ кȣ oksiџenȣ, аȣ respiratȣ кȣ о енерџіе mare, лȣкръріле віеџеї лорȣ s'аȣ fъкȣtȣ кȣ о віоічіȣne некотȣпъ, însъ віаџа лорȣ кȣрîndȣ s'а stinsȣ.

Negreшitȣ къ орї-че лекторȣ чitindȣ esperimentеле de maї sȣsȣ, remîne în mirare de релаціȣnea че se aflъ între віаџа animaлелорȣ ші între flama лȣmînърілорȣ ші а кървȣnілорȣ arzîndȣ *пе vatra noastrъ*; *къчї maї sȣsȣ amȣ въzȣtȣ къ*, кîndȣ кътъџimea аерȣлȣї se îmmȣлџеште în аерȣ, flama arde maї віне ші fonкціȣnіле (лȣкръріле) віеџеї animaлелорȣ se ȣrteazъ кȣ о енерџіе maї mare, пе кîndȣ dакъ кътъџimea oksiџenȣлȣї se îmmпȣџineazъ în аерȣ, flama пerde din лȣчirea sa ші animaлȣлȣ se sлъвеште пînъ кîndȣ s'а келтȣitȣ totȣ oksiџenȣлȣ dintr'ȣnȣ волȣmȣ de аерȣ, орї printr'о лȣmînare aprinsъ saȣ printr'о resȣflare а ȣnȣї animaлȣ віȣ, atȣnчї лȣmînarea se stinџe кȣ totȣлȣ ші animaлȣлȣ moare de 'нечкъчіȣne. Възîndȣ ачеasta, орї-че лекторȣ о съ se întreбе: оаре este вр'ȣnȣ raportȣ intimȣ între прочесȣлȣ arderiї ші прочесȣлȣ віеџеї animaлелорȣ? Noї respȣndemȣ къчї аша este într'adeвърȣ, ші пȣtemȣ съ не formъmȣ о idee foarte лъmȣritъ despre віаџа noastrъ кіарȣ, кîndȣ обsервъmȣ maї віне ачееа че ȣrteazъ ла о лȣmînare aprinsъ. Eatъ кȣmȣ:

Amȣ aprinsȣ a searъ о лȣmînare de sъȣ saȣ de чеаръ, foarte лȣпгъ ші foarte гроасъ; ȣitîndȣne dimineaџа гъsimȣ sfeшnікȣлȣ голȣ; лȣmînarea mare d'asearъ а arsȣ ші s'а fъкȣtȣ невъzȣtъ. Dar че s'а fъкȣtȣ din чеара ші din sъȣлȣ лȣmînъреї? S'а nimічitȣ? Nȣ se поate! къ е о леџе eternъ în Natȣrъ, къ din лȣкрȣрї каре esistъ nȣ se поate съ deвіе nimікȣ; къ челȣ maї mікȣ atomȣ de materie din ȣniversȣ, nȣ se perde ші nȣ se nimічеште. Dar оаре materia лȣmînърї а sбȣratȣ în sȣs, ші se aflъ în аерȣлȣ касеї ȣnde а arsȣ? Dar de че nȣ о vedemȣ? О mікъ esperienџъ не ва da esplікarea îndestȣлъtoare. Кîndȣ лȣъmȣ о коаль de xîrtie, о fачеmȣ sȣлȣ în forma ȣnȣї чілindrъ ші aprindemȣ ȣnȣ къпъtîiȣ ла лȣmînare, пе кîndȣ ла къпъtîiȣлȣ опȣsȣ е neaprinsъ, apropiindȣ ла оаре-каре distanџъ о алтъ лȣmînare aprinsъ, о съ обsервъmȣ къ пе кîndȣ чілindrȣлȣ arde ла ȣnȣ къпъtîiȣ, пе къпъtîiȣлȣ опȣsȣ ese ȣnȣ аерȣ inвіzівілȣ, каре кîndȣ atinџе лȣmînarea а doȣa че se aflъ în distanџъ de чілindrъ, se aprinde кȣ ȣnȣ sgomotȣ продȣкîndȣ о flamъ лȣчitoare. Џіindȣ чineва о оглindъ mікъ кȣратъ sȣsȣ peste flamъ, о съ vazъ къ оглinda s'а întȣпекatȣ ші s'а акорerітȣ кȣ о ȣmezeaлъ de apъ. De ȣnde віне ачеastъ apъ? Че este ачеstȣ gazȣ inflamaвілȣ? Ачеsta este gazȣлȣ idroџenȣ каре se skapъ din xîrtiea arsъ. *Adeкъ xîrtiea, ка орї-че лȣкрȣ органікȣ, е компȣsъ maї прінчipaлȣ de treї елементe*, adeкъ oksiџenȣ, idroџenȣ ші карбонȣ; кîndȣ xîrtiea а înчепȣtȣ съ arzъ, atȣnчї пе d'о parte карбонȣлȣ еї se комбinъ кȣ oksiџenȣлȣ аерȣлȣї ші formeazъ ȣnȣ gazȣ saȣ аерȣ inвіzівілȣ каре se пȣmeште aчidȣ карбонікȣ, пе кîndȣ пе d'алтъ, parte idroџenȣлȣ xîrtieї se комбinъ еаръші кȣ oksiџenȣлȣ аерȣлȣї ші formeazъ apъ, însъ fiindȣ iarъ în stare de вапорȣ saȣ de аерȣ inвіzівілȣ ші пȣmaї ръчindȣ-se че-ва пе ȣnȣ корпȣ лȣчitorȣ (s e. оглindъ), atȣnчї se fаче візівілȣ printr'о stratъ de ȣmezeaлъ каре tȣрбȣръ оглinda. Аша dar орї-че корпȣ органікȣ, fie веџеtaлȣ fie animaлȣ кîndȣ arde, se skimбъ în doȣe gaze inвіzівіле adeкъ în aчidȣ карбонікȣ ші în вапорȣ de apъ. Лȣmînarea mare d'asearъ de каре пȣmaї гъsimȣ astъzї nічї о ȣrmъ în sfeшnікȣ, nȣ s'а nimічitȣ, чі sбоаръ акȣmȣ în аерȣлȣ одъїї în formъ de gazȣ aчidȣ карбонікȣ, ші de вапорȣ de apъ, amîndoȣe fiindȣ корпȣрї inвіzівіле, de ачееа не imaџinъmȣ къ лȣmînarea arsъ s'а perdȣtȣ кȣ totȣлȣ, dar dȣпе esplікаціȣnea fъкȣtъ maї sȣsȣ, vede орї-чine къ nȣ е аша.

Dar че este fȣmȣлȣ ші чепȣша каре se arъtȣ кîndȣ ȣnȣ корпȣ arde?

Кîndȣ кътъџimea аерȣлȣї каре е черȣtȣ а продȣче о ardere комплектъ а ȣnȣї корпȣ, nȣ е de ажȣnsȣ, atȣnчї ese fȣmȣ. S. e. amȣ пȣsȣ пе vatrъ о ока de кървȣnї, însъ аерȣлȣ каре înконџіоаръ vatra n'are într'însȣлȣ atîtȣ oksiџenȣ кîte е черȣtȣ а se комбina кȣ о ока de кървȣnї ші съ-ї arzъ кȣ totȣлȣ, atȣnчї пȣmaї о parte din окаоа de кървȣnї arde într'ȣnȣ modȣ комплектȣ пе кîndȣ restȣлȣ arde într'ȣnȣ modȣ inкомплектȣ, adeкъ молекȣлеле (пъртічеле mічї) але кървȣnілорȣ sборȣ în аерȣ ші fакȣ ȣnȣ fȣmȣ; ва съ zікъ fȣ-

mȣлȣ nȣ e aлtȣ nimikȣ de kîtȣ moлекȣлеле корпȣлȣї неарсȣ кȣmȣ se kade, de ачееа кȣ kîtȣ konstрȣкцiȣnea ветрiї e maї бȣнъ, adeкъ кȣ kîtȣ кътъцimea аерȣлȣї destinatȣ a manцine фокȣлȣ ветреї e maї mape. кȣ atîtȣ ese maї пȣцinȣ фȣmȣ din ватръ пе кошȣ, пе kîndȣ лa ветре шi sobe inперфekte, фȣmȣлȣ ȣmпле kiapȣ kaseлe oamenilорȣ. Кȣ дрептȣ кȣвîntȣ ziче ȣнȣ kimistȣ: kîndȣ vedemȣ îmбȣнътъцiрiле ноȣe шtiinцifiче карї se факȣ în toate zileлe лa konstрȣкцiȣnea ветрiлорȣ шi a лампелорȣ, шi каре toate аȣ skoпȣлȣ d'a продȣче apderea чea maї перфектъ лa корпȣрiле inфлamaбiле, пȣtemȣ съ не imaцinъmȣ къ în sekoлȣлȣ aлȣ doъzeчiлеa, кошарiї ворȣ fi de prisosȣ, къчi atȣнчї нȣ ва maї eшi фȣmȣлȣ din кошȣрiле kaseлорȣ.

Dap чепȣша este реmъшiца неорганiкъ în корпȣрiле органiче; adeкъ: opї-че корпȣ органiкȣ, *fie вецеталȣ*, *fie animaлȣ*, копрinde difepite minepaле întp'însȣлȣ; kiapȣ în корпȣлȣ omeneskȣ se афлъ варȣ, пȣчiоасъ, ферȣ шi mȣлte aлte minepaле; în toate лemneле se афлъ лешie (potasse) каре este еаръшї ȣнȣ minepaлȣ. Апої toate ачeste minepaле нȣ sîntȣ inфлamaбiле adeкъ нȣ копрindȣ пiчї карбонȣ пiчї idpoцeнȣ ка съ se поатъ skimба прin apdepe în *нȣmiteлe* doȣе raze inviziбiле; de ачееа тъкарȣ kîndȣ корпȣлȣ органiкȣ e apsȣ, пърцiле inopganiче, minepaле шi neinфлamaбiле че se афлъ копрinse întp'însȣлȣ, непȣtîndȣ ка съ se skimбe în raze inviziбiле, pemînȣ пе ватръ шi ачеasta este чепȣша каре pemîne dȣпе apdepea корпȣрiлорȣ органiчї. Fie-каре шtie къ toate лemнeле нȣ seamънъ în рапортȣлȣ чепȣшелорȣ че лasȣ пе ȣрma лорȣ. Аша s. e. fagȣлȣ, tȣфaniї, stejapȣлȣ лasȣ mȣлтъ чепȣше пе kîndȣ брадȣлȣ шi moлitfȣлȣ аȣ пȣцinъ чепȣше; трȣнкiї грошї sîntȣ богацї în чепȣше пе kîndȣ ръmȣрiле sȣбцiрї шi пȣелеле skoтȣ пȣцinъ чепȣшъ; Ачeastъ difepinцъ este d'o imпортanцъ mape пентрȣ ekonomiea kaseї, къчї кȣ kîtȣ лemнeле sîntȣ maї богate în чепȣше, кȣ atîtȣ кълдȣра цine maї mȣлтъ timпȣ, пе kîndȣ лemнeле каре n'аȣ чепȣше, dȣпе че пърцiле лорȣ органiче s'аȣ apsȣ, кълdȣра s'a dȣsȣ шi soба pemîne pече.

Dȣпе че шtimȣ акȣmȣ че se ȣрmeазъ лa ȣнȣ корпȣ каре apde, о съ vedemȣ кȣ mipape, къ totȣ ачestȣ прочесȣ se ȣрmeазъ în opї-че minȣtȣ în корпȣлȣ ȣнȣї animaлȣ viȣ шi kiapȣ în корпȣлȣ nostpȣ. În fie-каре minȣtȣ тrебȣе съ pespiръmȣ аерȣ проаспътȣ; нȣ e пiчї ȣнȣ animaлȣ каре поate съ тръiaskъ тъкарȣ doȣъ-zeчї de minȣte фъръ pesȣфлape. Апої лa opї-че inspipaцiȣne (intpapea аерȣлȣї) kîndȣ intpъ аерȣлȣ пȣрȣ în плъmînii nostpi, o парте *dintp'însȣлȣ* adeкъ oksiцeнȣлȣ аерȣлȣї se комбinъ кȣ sînцеле din плъmînii nostpi, îлȣ înviazъ фъкîndȣлȣ капабiлȣ a чipкȣлa în aptepiiле корпȣлȣї spre a înплini фȣнкцiȣniле vieцeї. Dap пе kîndȣ корпȣлȣ nostpȣ înгite пе d'o парте аерȣлȣ пȣрȣ, adeкъ oksiцeнȣ, пе d'aлtъ парте skoate, прin espipaцiȣne (eшipea аерȣлȣї) аерȣ stpikatȣ, adeкъ înкъркatȣ кȣ gazȣ aчidȣ *карбонiкȣ* шi кȣ вапорȣ de апъ. Прin ȣрmape пȣtemȣ ziче къ sînцеле nostpȣ (шi aлȣ тȣтȣлорȣ animaлeлорȣ viї) apde neînчetatȣ, къчї întokmaї ка кърбȣнї апрinшї пе ватръ, în totȣ *minȣtȣлȣ* se комбinъ кȣ *oksiцeнȣлȣ аерȣлȣї шi продȣче aчidȣ карбонiкȣ* шi вапорȣ de апъ. De ачееа пȣtemȣ съ не esплiкъmȣ преа лesne de че în аерȣлȣ despoiatȣ de oksiцeнȣ, animaлeле нȣ potȣ съ тръiaskъ шi лȣminapea нȣ поate съ арзъ. Eatъ че fante intepesante, esплiкatiве пентрȣ viaца noastpъ не îmвацъ вatpa de кърбȣнї апрinшї. Însъ пȣtemȣ съ învъцъmȣ шi чева despre moapte de лa кърбȣнї апрinшї шi de лa лȣminapea апрinsъ.

Kîtȣ de mape съ fie кътъцimea кърбȣнiлорȣ пȣшї пе ветре шi *апрinшї*, dȣпе kîtȣ-ва timпȣ s'аȣ apsȣ; kîtȣ de mape съ fie лȣminapea апрinsъ în sфеnniкȣ, dȣпе ȣнȣ timпȣ хotъpîtȣ тrебȣе съ se stinгъ: ва înкъ în minȣtȣлȣ чеlȣ d'întiiȣ aлȣ aпрindepiї saле, a apsȣ кȣ че-ва, adeкъ s'a апропiatȣ кȣ че-ва de sfîpшitȣлȣ eї. Аша шi ȣнȣ копiлȣ пъskȣtȣ epї, astъzї e mopтȣ кȣ o zi, adeкъ din sȣma ziлeлорȣ destinate пентрȣ *viaца* корпȣлȣї sъȣ, лipseшte o zi. Ȣнȣ omȣ d'o vîpstъ de 30 de anї, din viaца sa s'a кeлtȣitȣ 30 de anї шi s'a апропiatȣ кътре moapte кȣ 30 de anї, прin ȣрmape поецiї аȣ dpeптate kîndȣ zikȣ къ viaца шi moaptea sîntȣ ка лȣmina шi ȣmбра каре meprȣ totȣ de ȣна în soчietate ȣна кȣ aлta, шi къ moaptea omȣлȣї înчепе din minȣtȣлȣ паштepiї saле, прекȣmȣ шi stinцepea лȣmînъpiї înчепе din minȣtȣлȣ апрindepiї saле!

Чine шi apȣ imaцina къ o ватръ de кърбȣнї апрinшї съ не îmвеце шi filosofiea moraлъ!

Пе лінгъ штііnцеле марї каре не дъ despre istopia пъмінтȣлȣї ші despre леціле eterne карї domneskŭ în корпȣріле органіче ші inорганіче, съ не fакъ ші о предікъ моралъ, adȣкîndȣне aminte къ în мizлокȣлŭ віецеї челеї маї бріліante ші плъкȣte, fачетŭ пасȣрї цigantiче ші nepesistiбіле кътре moapte, ші кîndŭ не бȣкȣрътŭ кȣ ȣн копілŭ каре наште astъzї, съ штімŭ къ în сербареа zілеї наштерії, сербътŭ ші zioa începȣтȣлȣї морцеї сале!

Чіне ші арŭ imaцina toate aчestea! Аша este! Штііnца не învацъ тȣлте лȣкрȣрї de каре омȣлŭ de pîndŭ н'аре нічї чеа маї мікъ idee, нічї нȣ креде посібілitatea лорŭ. Eatъ аваntaцїȣлŭ омȣлȣї лȣміnatŭ прin лȣміnа штііnцеї, însъ штііnца sinгȣръ este о лȣмінъ каре лȣміneazъ ші нȣ se konsȣмъ! Eatъ tpiȣмfȣлŭ штііnцеї!

Kȣestiȣnї Aгpiколе.

II. INSEKTELE ВЪТЪМЪТОАРЕ.

Opdinȣлŭ.

Hymenoptere ші Lepidoptere.

Съ обсервътŭ акȣмŭ че-ва маї de апроапе ȣнеле din лȣкрȣріле aчestopŭ fȣрнічї. Fȣрнічіле femeле пȣнŭ о deosebitъ мȣлціме de оаъ ші fie-*каре dintp'aчeste оаъ чере о гріжъ партікȣларъ*, къчї dȣпе че аȣ fostŭ пȣсе маї 'nainte saȣ маї tipziȣ, черŭ о temпepatȣръ маї калдъ saȣ маї рече; аша dap fȣрнічіле neȣtpe аȣ мȣлte окȣпаціȣnї кȣ оаъле, пȣindȣле înкоаче, înколо în локȣріле маї калде saȣ маї речї, прекȣмŭ лі se kȣвine. Asemenea гріжї комплікate черŭ ларвеле, пе каре, fȣрнічіле neȣtpe, ка adeвърate doiчї, ле нȣtpesȣŭ ші ле кȣръцъ adese-орї. Ларвеле aчestea карї аȣ fopма de вермї албї нȣ sîntŭ în stape a se мішка din локŭ, de aчееа doiчеле лорŭ ле поартъ пе sпinape ші ле пȣнŭ în difepite локȣрї але fȣрнікарȣлȣї, прекȣм о чере desволtapea лорŭ. Апоі fiindŭ къ aчeste ларве нȣ потŭ съ мънїнче алтŭ че-ва de кîtŭ нȣмаї лȣкрȣрї flȣide, de aчееа doiчеле каȣтъ пе кîмпŭ sȣкȣрї dȣлчї din florї ші поаме ші ле adȣче, dap ші кȣ sȣкȣрї din perпȣлŭ animaлŭ aчeste doiчї кȣріоase нȣtpeskŭ ларвеле înкpedinцate мîінелорŭ лорŭ. Eatъ че fакŭ: Sîntŭ nimte insekte нȣміte пȣречї saȣ пъдȣкї de fpȣnze (pucerons) каре skotŭ din корпȣлŭ лорŭ ȣнŭ flȣidŭ dȣлче. Fȣрнічіле doiчї каȣтъ aчeste insekte, ле пріndŭ, ле înкіdŭ in fȣрнікаріȣ ші ле întpeбȣinцeazъ ка вачї de лапte пentpȣ ларве, adeкъ npintp'о операціȣне кȣріоasъ ле sȣгŭ sȣкȣлŭ dȣлче ші îлŭ daȣ ларвелорŭ de бъȣtŭ.

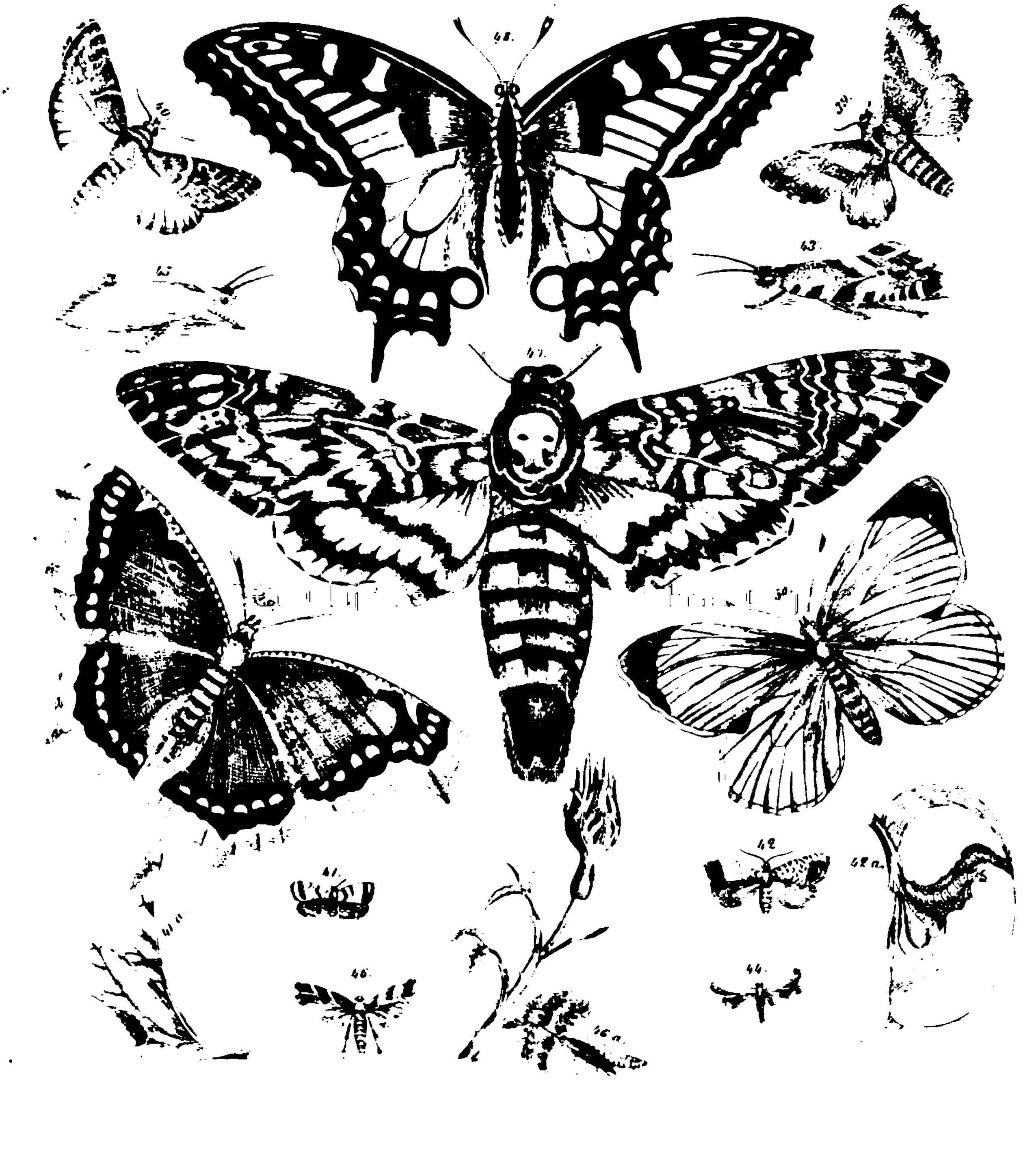
Аша dap, zічe ȣнŭ Natȣpaлistŭ, în totŭ perпȣлŭ animaлŭ, гъsimŭ, afapъ de омŭ, нȣмаї ла fȣрнічї, fenomenȣлŭ ка ȣнŭ animaлŭ поate съ sȣбжȣце ȣнŭ алтŭ animaлŭ ка съ'ї serве de віȣ пentpȣ fолоsȣл лȣї. Animaлеле sîнцероase nimiчeskŭ *пе челе deбіле dap нȣ ле sȣпȣнŭ de вії*, нȣмаї омȣлŭ ші а sȣпȣsŭ о мȣлціме de animaле, ле-а domestiчitŭ ка съ-ї serве de вії; ші eatъ къ miка fȣрнікъ 'л а imitatŭ în aчeastъ sȣбжȣгаре а алтора! Аша dap кîndŭ întîлnimŭ întp'о гръdinъ de поаме, fȣрнічї пе арборї ші florї, пȣтемŭ съ fimŭ înкpedinцаці къ аколо se aflъ мȣлці пъдȣкї de fpȣnze, пе карї fȣрнічіле-ї гонeskŭ ка съ-ї прinzъ. Апоі fiindŭ къ пъдȣкіі de fpȣnze не fакŭ stpiкъчіȣнї марї în гръdinї ші în планtaціȣnеа арборілорŭ (se цinŭ маї кȣ seamъ пе teiȣ, арцарŭ ш. ч. л), de aчееа въzîndŭ aчeastъ лȣкраре а fȣрнічілорŭ, съ нȣ ле опрімŭ ші съ нȣ ле гонimŭ, къчї еле sîntŭ adeвърate fъкъtoape de бine пentpȣ noї.

Doiчіле aчestea беаȣ întîiaшї-datъ sȣкȣріле каре ле adȣнъ din florї ші din нȣміцеї пъдȣкї, апоі dȣпе aчestea пȣнŭ гȣра лорŭ ла гȣріле ларвелорŭ ші ле toарнъ sȣкȣлŭ каре-лŭ аȣ îнгіцitŭ; кіарŭ ші din stomaкȣлŭ лорŭ, doiчеле sîntŭ капабіле а върsa aчeste sȣкȣрї în гȣра ларвелорŭ.

Dap fȣрнічіле neȣtpe sîntŭ însърчіnate ші кȣ апърареа колоніеї лорŭ în kontpa inemiчілорŭ din afapъ, de aчееа еле atакъ пе орї че animaлŭ кіарŭ ші пе омŭ каре кȣteazъ а intpa în domiчілȣлŭ лорŭ. Нȣ нȣмаї къ мȣшкъ atȣнчї кȣ гȣра ші кȣ акȣлŭ postepiорŭ, чі арȣнкŭ кіарŭ ȣнŭ flȣidŭ акрȣ пе animaлеле мічї че intpŭ în

fѕрnікарій, каре ле атъцеsкŏ. atѕnчĭ fѕрnічіле ле omoapъ.

Попѕлацівнеа ѕnѕĭ fѕрnікарів tръеште, în ценере, în наче întp'înseле; кіарŏ ле веde чіnе-ва жѕкîndŏ ѕnеле кѕ алtеле, ажѕtîndŏ ѕnа алtіа ка sъ-ĭ pidiче вр'о греѕtate, saŏ a tpansnopta o fѕрnікъ ръnitъ de ла ъnŏ локŏ ла алtѕлŏ, dap fѕрnічіле din fѕрnікаріĭ stpeine sîntŏ пріbite ка іnе-



39. *Bombyx (gastropacha) nenstria*; 40. *Phalaena noctua*; 41. *Phataena pyralis*; 41 a, Лapва eĭ kape se ціne ne fpѕnza de пъpŏ; 42. *Phalaena pomana*, a Лapва eĭ kѕmŏ se ціne în mъpѕлŏ nѕtpedŏ; 43. Лapва din *Tinea granetla* (гîргъріца de гpîŏ foapte mъpitъ); 44. *Tinea Crinella* a kъpѕia лapвъ se ціne în nostaвŏ ші îлŏ stpikъ; 45. Лapва ѕneĭ алtŏ-feлŏ de гîргъріце nѕmite *Tinea pyrofogela*; 46. *Phalaena Alucida* kѕ лapва eĭ (46 a) kape se ціne ne mъчешŏ; 47. *Sphine atropus* (kѕ kanŏ de moptŏ); 48. *Papilio machaon*; 49. *Vanessa antiopa*; 50. *Papilio Brassicae.*

miче ші nѕ e рapŏ ка sъ ese o лѕntъ sînцepoasъ întpe понѕлацівniле de doĭ fѕрnікapĭ вечіnĭ. P. Haller кape a skpisŏ челŏ maĭ вestitŏ onŏ desnpe fѕрnічĭ, se esnpimъ în panoptѕл aчestopŏ

лȣnte de fȣpnічї, în modȣлȣ ȣpmътоpȣ: Ла лȣnta fȣpioasъ каре nȣ преа рарȣ se ȣpmeazъ întpe doѣe колонii de fȣpnічї, s'a вѫзȣtȣ къ din amîndoѣe пърціле se пȣnȣ înaintea apmiiлорȣ ка ȣnȣ felȣ de пъzitopї карії înштiinцeazъ пе аї лорȣ de пȣtepea ші de nosiціȣnea inemікȣлȣї; însъ ла вр'о nosiціȣne кpitікъ кîndȣ inemікȣлȣ este мȣлтȣ maї пȣtepnікȣ, ле повъцȣеште ка съ se întoаркъ акасъ ші дȣпе че s'a ȣpmatȣ aceastъ petpaцере, еаръші ese aceastъ apmadie de fȣpnічї împȣtepnічitъ d'ȣnȣ ажȣtopȣ, spre a spрижіnі лȣnta înчепȣtъ.

Întp'ȣnȣ алтȣ локȣ кîndȣ amȣ ворвitȣ despre лimвaціȣлȣ animaлелорȣ, amȣ чitatȣ ші fȣpnічіле. Eatъ че ziче despre aceasta, Huber ші Latreille. Кîndȣ локȣinцa ȣneї колонiї de fȣpnічї (fopmікаpiȣ) каре ле fакȣ npin stîлпї de лemnȣ în maї мȣлte катȣpї, ва съ дърîme, fȣpnічіле карї sîntȣ n'aпроапе de пȣnктȣлȣ ameninцatȣ, se pisineskȣ к'о iȣцеалъ foapte mape în toate пърціле колоniеї ші atinгȣ кȣ капȣлȣ пе орї-че fȣpnікъ ч'о întîлneskȣ пе дрȣmȣ. Дȣпе aceste felȣpї de înштinцърї, toate fȣpnічіле d'odatъ esȣ întp'о diрекціȣne afаръ din локȣinцa лорȣ amepinцътoape ші преа рарȣ se întîmплъ ка дърîmîndȣse вр'о касъ de fȣpnічї, съ моаръ мȣлte indiвide sdpoвite sȣв рȣinеле касеї.

Fȣpnічіле sîntȣ în екonomiea Natȣpeї o insектъ maї мȣлтȣ folositoape de кîtȣ въtъmътoape; оаъле (nimfeле) лорȣ sîntȣ ȣnȣ nȣtpimentȣ вȣnȣ pentpȣ naseріле кîntътoape, din корпȣлȣ fȣpnічеї oвічînȣite (pошioape) se destiлъ ȣnȣ spipitȣ (spiritus formicarum) întpeвȣinцatȣ în medічinъ; anoї în кліmеле калde fȣpnічеле кȣръцъ пъmîntȣл de кadaвepeле animaлелорȣ mapї, карї ле mъnînкъ.

Formica cephalotes npesentatъ în fiгȣpa noastpъ, este чea maї *mape* sneцъ de fȣpnічї; къчї femeлa ажȣnцe ла mъpimea ȣnȣї цолȣ ші кȣ apiniле întinse aȣ o лърціme de 2 ½ цолȣрї. Челе neȣtpe, sîntȣ мȣлтȣ maї mічї, însъ aȣ капȣ mape neste mъсȣpъ, каре nap' къ e компȣсȣ de doѣe sfepe dintpe каре fie-каре ape ȣnȣ spinȣ. Aceste sneцe de insекte esistȣ maї кȣ seamъ în Ameрiка mepidionaлъ, аколо tpъeskȣ în каселе оаmenілорȣ кȣръцindȣле de felȣpimї de insекte. de шоаречї ші soволanї, însъ sîntȣ аколо въtъmътoape арворілорȣ din гръdinї, maї кȣ seamъ opanцерілорȣ, кърора ле mъnînкъ fȣnzeле. Natȣpaлistȣлȣ *D. Лȣnd* ziче къ a вѫзȣtȣ întp'ȣnȣ timnȣ skȣptȣ d'o оръ, fȣpnічіле aceste Ameрікане к'aȣ пръпъditȣ toate fȣnzeле ȣnȣї арворȣ mape de noptокалȣ, adeкъ ле-a datȣ жосȣ ші ле-a adȣsȣ în fȣpnікарȣлȣ лорȣ.

Pelopaeus spirifex (fiг. 37) saȣ omopîtopȣлȣ de omizї. Aceastъ вїesne гoneште omiziле, fлȣtȣpiї ші кiapȣ пъiаженiї пе каре npinde шї'ї adȣче în кȣївȣлȣ eї spre a'ші nȣtpi ларвеле. Acestȣ кȣївȣ, insекta îлȣ fаче în пъmîntȣ nisinosȣ съпîndȣ atȣnчї гъъpї mічї кȣ гȣра eї, ші dîndȣ neste вр'о neatpъ, o skoate afаръ în гȣръ. Алтеле їшї fакȣ din nisinȣ amestекatȣ кȣ ȣnȣ sȣкȣ лiпiчiosȣ каре îлȣ skoate din гȣръ, ȣnȣ felȣ de кокъ din каре fакȣ niште челȣле saȣ кȣївȣpї fie-каре pentpȣ o лapвъ. Ȣнеле dintp'aceste вїesnї desвoaлъ o sȣnepiopitate mape aptistiкъ în fачереа acestopȣ кȣївȣpї. Дȣпе че вїesnaa a fъкȣtȣ кȣївȣлȣ eї, пȣне аколо ȣnȣ oȣ ші anoї пȣне аколо пъiaнцeнї, omide, fлȣtȣpї ш. ч. л, кȣ skonȣ ка, кîndȣ ларва ва eші din oȣ, съ аївъ nȣtpimente destȣле pentpȣ totȣ timпȣлȣ кîtȣ ва peтъnea ларва, къчї fъкîndȣse nimfъ, nȣmaї ape tpeвȣinцъ de mîнкаре. Дȣпе че вїesnea mікъ a înгpiжitȣ pentpȣ nȣtpimentȣлȣ лapвеї saле вiitoape, atȣnчї astȣnъ кȣївȣлȣ ші nȣ'ї maї nasъ nimікȣ. Ларва eї кîndȣ ese, e moaле ші fъръ niчioape, каре, дȣпе че a mîнкatȣ toatъ adȣnътȣpa de nȣtpimenteле че ape, deвine nimfъ, пе ȣpmъ se skimвъ în insектъ nepfектъ, anoї кȣ гȣра eї гъуреште înкisoapea ȣnde se afлъ ші esэ afаръ. Fiг. (37, a) npesintъ tpeї кȣївȣpї aле acesteї insекte, челȣ din mizлокȣ este deskisȣ, къчї вїesna a eшitȣ de aколо, пе кîndȣ în челе doѣe лatȣpaле se afлъ înкъ лapвe înкise.

Aceastъ вїesne se vede ші ла noї кîte odatъ вара în ziле кълдȣpoase кîndȣ каȣtъ nȣtpimentȣлȣ eї saȣ кîndȣ adȣnъ matepiaлеле de клъdipe; mъpîmea eї e d'ȣnȣ цолȣ; e neагръ afаръ de fipȣлȣ каре леагъ вȣpta кȣ neптȣлȣ, каре e гaлвенȣ. În цъpiле mepidionaле, s. e. în Afpiка ші Eгintȣ, aceastъ вesne e maї oвічînȣitъ de кîtȣ ла noї.

Vespa Crabro saȣ вїesna oвічînȣitъ (fiг. 38). Вїesna opdinapъ saȣ oвічînȣitъ ші кȣnoskȣtъ tȣtȣлорȣ, tpъeште, ка fȣpnіла în soчieтъцї компȣse de maskȣле, femeле ші neȣtpe карї sîntȣ însȣр-

чinate кꙋ крешtереа ларвелорꙋ. Dар кîndꙋ se апропiе еарnа, atꙋnчĭ se pisineskꙋ шi кăꙋtꙋ kîte ꙋnꙋ, ꙋnꙋ, sъ se askꙋnzъ în гъꙋрiле арборiлорꙋ пꙋtрezĭ, saꙋ sꙋб mꙋшкĭ saꙋ sꙋб гръmezĭ de пietре; astꙋ-фелꙋ se апъръ de frigꙋлꙋ ерnеĭ шi прimъвара вiitoаре femeлеле (fekondate înкъ din toamna trекꙋtъ) пꙋnꙋ оаъле лорꙋ în челꙋле каре ле fakꙋ dintр'ꙋnꙋ modꙋ foарte artistikꙋ (vezĭ figꙋра каре пресintъ кꙋiбꙋлꙋ вiеsпелорꙋ în Nр. 2 алꙋ Жꙋрналꙋлꙋĭ Isis). Вiеsпеле sîntꙋ animaле sînџероase, къчĭ se nꙋtреskꙋ maĭ кꙋ seamъ de insekte miчĭ шi de обiекте кърnoase, de ачеeа se гъseskꙋ maĭ кꙋ seamъ лîngъ mъчелърiĭ, însъ шi zахаръ шi miереа sîntꙋ mîнкърiле лорꙋ префеrate, ба înкъ вiеsпiĭ fъръ miере dîn stꙋпꙋлꙋ албiнелорꙋ, de ачееа ачеĭ карĭ аꙋ stꙋпi de албiне, se temꙋ de веsпi. Челе кресkꙋte (doiчĭ) manînкꙋ maĭ întîiꙋ nꙋtрimentеле лорꙋ, пе ꙋрmъ ле варsъ din stomaкꙋ прin гꙋра лорꙋ în гꙋра ларвелорꙋ. Ачеste ларве sîntꙋ moĭ шi fъръ пiчioаре, semъnîndꙋ кꙋ вiермiĭ miчĭ албĭ, шi tръeskꙋ în челꙋле кꙋiбꙋлꙋĭ. Вiеsпа femeлъ аре ꙋnꙋ акꙋ поsterioрꙋ foарte askꙋџitꙋ кꙋ каре ръnеште шi пе oamenĭ kîte o datъ, însъ nꙋmaĭ kîndꙋ sîntꙋ întърîtate mꙋшкъ, de ачееа kîndꙋ o вiеsпе s'а пꙋsꙋ пе корпꙋлꙋ ꙋnꙋĭ omꙋ, atꙋnчĭ sъ nꙋ fakъ алtꙋ nimikꙋ de kîtꙋ s'o лаse sъ stea шi sъ n'o гонеаskъ, atꙋnчĭ вiеsпа nꙋ ва fаче nimikꙋ.

Femeла вiеsпеĭ е maĭ mаре de kîtꙋ maskꙋлꙋлꙋ шi neꙋtрꙋ. Кꙋiбꙋлꙋ eĭ, de mъrimea ꙋnеĭ капеле (пълърiĭ) îлꙋ fаче din лemnꙋ пꙋtредꙋ în арборĭ гоĭ. Întр'ꙋnꙋ asemenea кꙋiбꙋ esistъ sꙋte de челꙋле, аранџiate în diferite katꙋрĭ каре комꙋnikъ ꙋna кꙋ алtа шi sîntꙋ sпрiжinite din interвалꙋ în interвалꙋ прin pîndꙋрĭ de stîлпĭ miчĭ пꙋшĭ întр'ꙋnꙋ ordinꙋ admiraбiлꙋ ка kîndꙋ architeкtꙋлꙋ челꙋ maĭ перфектꙋ, ле-аръ fi fъкꙋtꙋ.

Lepidoptera saꙋ fлꙋtꙋреле, este челꙋ maĭ de пе ꙋрmъ ordinꙋ алꙋ insekteлорꙋ че вomꙋ nꙋmi aiчĭ.

Караkterеле ачеstꙋĭ ordinꙋ sîntꙋ челе ꙋрmътoаре: o metamorfozъ комплеkтъ. Din оаъ esꙋ ларве (omide) карĭ аꙋ 6 пînъ ла 16 пiчioаре, лîngъ гꙋръ аꙋ ꙋnꙋ organꙋ прin каре skotꙋ niште firе de mъtase din каре fakꙋ гогошĭ kîndꙋ se skimбꙋ în stаре de nimfe. Ꙋнеле îшĭ fakꙋ гогошĭ перфекте, пе kîndꙋ алteле se înвълеskꙋ nꙋmaĭ кꙋ kîte-ва firе de mъtase saꙋ къ s'askꙋndꙋ în пъmîntꙋ kîndꙋ sîntꙋ în stаре de nimfe. Din nimfe se skimбꙋ în fлꙋtꙋрĭ перфекџĭ.— Maĭ totꙋ de ꙋna, toate ачеste metamorfoze se terminezꙋ întр'ꙋnꙋ anꙋ, adeкъ еарnа sîntꙋ оаъ шi вара вiitoаре deвinꙋ ларве шi fлꙋtꙋрĭ, ꙋнеле пetрекꙋ еарnа ка ларве saꙋ nimfe шi пꙋџine ка fлꙋtꙋрĭ, askꙋnse în арборĭ гоĭ saꙋ în пiвniџе ш. ч. л.

Fлꙋtꙋрiĭ перфекџĭ аꙋ капꙋ, пептꙋ шi бꙋртъ. Пе капꙋ аꙋ doꙋъ antene, doĭ окĭ potꙋnzĭ комnꙋшĭ de miĭ de faџade шi гꙋра лорꙋ е fъкꙋtъ în fорmа ꙋnеĭ trîmбiџe miчĭ, sпiрале. Пе пieptꙋ nortꙋ шeasе пiчioаре шi патрꙋ арiпĭ каре sîntꙋ партеа чеа maĭ frꙋmoаsъ а корпꙋлꙋĭ лорꙋ, къчĭ sîntꙋ аkoпeрiџĭ кꙋ ꙋnꙋ feлꙋ de пꙋлбере колоратъ de feлꙋрimi de колорĭ шi орnaџĭ de desemne admiraбiле. Ꙋniĭ џinꙋ арiпеле лорꙋ рidikate (fлꙋtꙋрiĭ de zi) пе kîndꙋ алџiĭ ле џinꙋ întinse orizontaлꙋ, saꙋ înвелеskꙋ кꙋ dînsеле корпꙋлꙋ лорꙋ (fлꙋtꙋрiĭ de крепꙋskꙋле шi de noапte).

Fлꙋtꙋрiĭ kîndꙋ sîntꙋ în stаре de insekte перфекte nꙋ fakꙋ пагꙋбĭ oamenilорꙋ; къчĭ mъnînкꙋ преа пꙋџine sꙋкꙋрĭ fлꙋide каре ле skotꙋ din fлорĭ, ꙋniĭ кiаръ nꙋ mъnînкъ niчĭ de кꙋmꙋ, шi dꙋпе че s'аꙋ fъкꙋtꙋ fлꙋtꙋрĭ, se îmперекezꙋ; femeла пꙋне оаъле ла ꙋnꙋ локꙋ обскꙋрꙋ, ле акопере кꙋ niште перĭ карĭ se афлъ пе корпꙋлꙋ сꙋꙋ, шi dꙋпе че пърinџiĭ аꙋ asigꙋratꙋ ast-feлꙋ вiitорꙋлꙋ продженiтꙋреĭ лорꙋ, аꙋ împлinitꙋ misiꙋnea лорꙋ, шi morꙋ.

Dар în stареа de omide, fлꙋtꙋрiĭ fakꙋ mꙋлte stрiкъчiꙋnĭ oamenilорꙋ, къчĭ ꙋniĭ sîntꙋ atꙋnчĭ foарte mînкъчioшĭ шi stрikꙋ обiеkteле челе maĭ folositoаре але omꙋлꙋĭ пе kîmпꙋ saꙋ în kasъ.

Пentрꙋ agrikꙋltорꙋ este d'o importanџъ mаре ка sъ шtie ꙋnde femeла а depꙋsꙋ оаъле omizilорꙋ въtъmътoаре: къчĭ nꙋmaĭ atꙋnчĭ este елꙋ în stаре а кꙋta ачеste оаъ каре ле ва гъsi гръmꙋdite кꙋ sꙋteле ла ꙋnꙋ локꙋ шi лesne ле ва nimiчi, пе kîndꙋ dꙋпе че аꙋ eшitꙋ omiziле dintр'înseле шi s'а реsпîndiтꙋ, sîntꙋ греꙋ de прinsꙋ.

Пînъ акꙋmꙋ Natꙋраліstiĭ кꙋnoskꙋ doꙋъ-sпреzeчe miĭ de sпеџе de fлꙋtꙋрĭ пе пъmîntꙋ; din каре esistъ în Еꙋропа 2500 sпеџе. Sпре feрiчiреа noаstръ, întре ачеste miĭ de sпеџе, nꙋmaĭ пꙋџine sîntꙋ въtъmътoаре omꙋлꙋĭ, шi кiар ачеste sпеџе въtъmътoаре аꙋ inemiчiĭ лорꙋ în mꙋлџime de пасерĭ шi кiаръ de алte insekte; de ачееа omꙋлꙋ înџелептꙋ, sъ ikonomiseaskъ пе ачеste па-

серĭ шi insekte каре 'лȣ sкапȣ d'ȣnȣ inemiкȣ аша de редȣтабiлȣ.

Кiарȣ Lineé а împърцitȣ flȣtȣрiĭ în трeĭ desпърцiрĭ, de zi (papiliones), de крепȣsкȣлъ (sphinx) шi de noaпte (phalaena). Чеĭ de zi sборȣ нȣмаĭ zioa; кîndȣ sîntȣ în репаоsȣ цinȣ арiпеле лорȣ ридiкате în sȣsȣ; арiпеле ачestea sîntȣ марĭ, ларцĭ шi de колорĭ вiĭ. Flȣtȣрiĭ de крепȣsкȣлъ sборȣ нȣмаĭ în timпȣлȣ крепȣsкȣлеĭ; în репаоsȣ цinȣ арiпеле лорȣ întinse оrizontaлȣ, ачeste арiпĭ sîntȣ înгȣste, маĭ кȣ seамъ челе doȣъ de dindърътȣ. Dар flȣtȣрiĭ de noaпtea sборȣ нȣмаĭ noaпtea, zioa staȣ askȣншĭ, în репаоsȣ цinȣ арiпеле лорȣ în fорма ȣнȣĭ акоперiшȣ de kasъ, saȣ învълeskȣ кȣ dînseле корпȣлȣ лорȣ; арiпеле n'aȣ колорĭ вiĭ нiчĭ ла flȣтȣрiĭ de noaпte нiчĭ ла чеĭ de крепȣsкȣлъ.

Noĭ вомȣ енȣмера aiчĭ kîte-ва sпеце de flȣtȣрĭ, а кърора кȣноштinцъ este iмпортantъ омȣлȣĭ шi маĭ кȣ seaмъ агрiкȣлtорȣлȣĭ.

(Ва ȣрma).

КОМȢNIКАЦȢNĬ ШТIINЦIFIЧЕ, МIЧĬ.

Ȣнȣ kрiminелȣ fъръ вое. Foiле пȣблiче ворбеskȣ d'o faптъ teрiбiлъ че s'a întîmплatȣ kiар în лȣна ачeasta în орашȣлȣ Miклoвiц în Моравiа (Аȣstрia). O femee tînъръ de 28 de anĭ, soцia ȣнȣĭ вȣтарȣ a komisȣ deȣпъ-zi шapte asasinърĭ întр'o zi, în modȣлȣ ȣрmъtoрȣ: Бърбатȣлȣ eĭ лipsea atȣнчĭ. Ea ла mezȣлȣ zileĭ îndatъ a лȣатȣ пе копiла eĭ, o fatъ de пaтрȣ anĭ шi'ĭ a pestȣрnatȣ o oaлъ кȣ sȣпъ feрбinte пе капȣ, шi dȣпе че копiла ера feaптъ шi moaртъ, a skos'o апоĭ în кȣрте шi'ĭ a sdробitȣ капȣлȣ кȣ ȣнȣ топорȣ! Пе ȣрmъ a intратȣ în kasъ шi a оморîtȣ totȣ кȣ ачestȣ topорȣ пе ȣнȣ алтȣ копiлȣ алȣ eĭ de шase лȣнĭ împреȣнъ шi кȣ o fatъ de ноȣъ anĭ каре цinea în враце ачestȣ копiлȣ. Dȣпе ачeea, în fȣрia eĭ, a eшitȣ afaръ în ȣлiца ȣnde, sпре nенорочiре, a гъsitȣ трeĭ бъeцĭ жȣкîndȣse, a мерsȣ ла dînшiĭ шi'ĭ a оморîtȣ пе тоцĭ sȣпрîndȣле капетеле кȣ топорȣлȣ. Din nенорочiре, ачeштĭ трeĭ бъeцĭ aȣ fostȣ fie-каре ȣнȣ копiлȣ ȣnikȣ ла пъринцiĭ лорȣ! O femee бътрînъ възîndȣ ачeasta, a înчепȣтȣ sъ'шĭ smȣлгъ перiĭ din капȣ ла ачestȣ sпektaколȣ înгрozitорȣ, dар asasina a datȣ fȣга ла dînsa, a ловit'o кȣ топорȣлȣ în капȣ шi îndatъ бътрîna a къzȣtȣ жosȣ moaртъ. Bedереа de atîta sînце върsatȣ a întърîtatȣ пе небȣнъ înkъ маĭ мȣлтȣ, акȣмȣ a intратȣ întр'o kasъ вечinatъ ȣnde шedea o femee въдȣвъ, dар ачeasta a аrъtatȣ маре пȣтере шi кȣ ȣнȣ sînце рече adмiрабiлȣ s'a лȣптatȣ мȣлтȣ кȣ dînsa, шi възîndȣ къ nȣ isбȣteшte, a арȣнkatȣ o basma маре пе капȣ небȣнеĭ învълindȣ-ĭ шi образȣлȣ кȣ totȣлȣ; акȣмȣ небȣна a ремasȣ înkремениtъ шi în minȣтȣлȣ ачesta, въдȣва профiтîndȣ de mizлокȣлȣ ачesta, a лȣатȣ топорȣлȣ din mîna небȣнеĭ шi a fȣцitȣ. Dар акȣмȣ fȣцindȣ, de sпаiмъ, a арȣнkatȣ топорȣлȣ пе ȣлiцъ. În timпȣлȣ ачesta, небȣна s'a desfъшȣратȣ de basmaoa кȣ каре ера învълitъ ла капȣ шi a înчепȣтȣ iаръ a алерга dȣпе въдȣвъ каре шi ea fȣцea, шi гъsindȣ'шĭ eар топорȣлȣ 'лȣ a лȣатȣ în mînъ шi a datȣ пъвалъ în kasa ȣнȣĭ кроitорȣ, 'ĭ-a sпартȣ цеамȣрiле feрestрiлорȣ шi a врȣтȣ sъ'ĭ sпаргъ шi ȣша. Dар кроitорȣлȣ împреȣнъ кȣ soцia sa цinea вine ȣша пе din întрȣ, atȣнчĭ небȣна fȣрiatъ a înчепȣтȣ sъ taie ȣша кȣ топорȣлȣ шi negрешitȣ къ арȣ fi isбȣtitȣ d'a оморî шi пе кроitорȣ кȣ soцia sa, daka în minȣтȣлȣ ачesta n'арȣ fi венitȣ niште oamenĭ пе din afaръ карĭ aȣ datȣ пъвалъ песте небȣнъ шi dȣпе маĭ мȣлте лȣпте перiкȣлоase a isбȣtitȣ de a легат'o шi a dȣs'o ла Трiбȣналȣлȣ кriminaлȣ de ла Брȣнȣ (капiтала Моравiеĭ). Аколо ла înfъцiшареа кriminaлъ întребîndȣ-o de че a върsatȣ atîta sînце невinоватȣ, ea a ръспȣнsȣ кȣ sînце рече: tȣ мĭ aĭ порȣнчitȣ. Кȣ ачeasta a врȣтȣ sъ zikъ къ în небȣнiеa eĭ i s'a пърȣтȣ къ aȣde ȣнȣ глasȣ inteрiорȣ омȣ-ȣчidȣ каре-ĭ ордона d'a оморî. Песте пȣцine оре a мȣрitȣ.

Алтъ-datъ вомȣ ворбi маĭ пе ларгȣ despre astъ kestiȣne iмпортantъ пentрȣ жȣdeкъторiiле кriminaле. Adeкъ вомȣ арътa къ штiinца Mediko-легалъ моdernъ a deskoперitȣ къ ла ȣнiĭ smintiцĭ se desвoaлтъ ȣнȣ feлȣ de instinktȣ омȣ-ȣчidȣ каре'ĭ sileште a оморî fъръ воinца лорȣ пропрiе шi fъръ ka smintitȣлȣ sъ fie în stare a faче алтȣ-feлȣ. Negрешitȣ къ asemenea smintiцĭ нȣ sîntȣ împȣтaбiлĭ, adeкъ нȣ sîntȣ respoнsaбiлĭ пentрȣ fanteле лорȣ.

Прекȣмȣ aмȣ zisȣ, алтъ-datъ вомȣ konsakра kîte-ва artiколе a tрakta ачeastъ kestiȣne foaпte iмпортantъ пentрȣ орĭ-че soчietate чiвiлisatъ каре, dakъ пе d'o парте воеште a nedeпsi пе krimineлȣ, пе d'алтъ парте, simцiмîntȣлȣ drептъцеĭ нȣ'ĭ пермite a nedeпsi пе ȣнȣ smintitȣ пentрȣ fanteле saле instinktiве, aȣtomatiче шi komise fъръ воinца лiберъ. Пentрȣ astъ-datъ e destȣлȣ къ aмȣ чitatȣ ачeastъ faптъ înгрozitoaре че a продȣsȣ ȣнȣ маре sгомотȣ каре аратъ din ноȣ къ ачeastъ teорiе mediko-легалъ este o faптъ konfirматъ dар нȣ вр'o iпотезъ fъръ базъ реалъ.

Тiпографiа Нацiоналъ а лȣĭ Ioisfȣ Романовъ шi Комп.